

ÜLKEMİZDE İŞÇİ SAĞLIĞI,İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARI

Ülkemizde endüstriyel alanda çalışan 11-12 milyon işçi olduğu varsayılmaktadır.Bu rakam içerisinde kayıtlı olan aktif sigortalı işçi sayısı 6 milyondur. Kayıtlı işçilerin, yarısına yakın kısmı işçi sayısı ellinin altında olan işyerlerinde çalışanlardır. Yani işçi sağlığı hizmetlerinden yoksundurlar

ve hiç tanışmamışlardır. İşçi sayısının ellinin üzerinde olan işyerlerinin ancak yarısına yakın bir sayıda işyeri hekimi istihdamı olduğu düşünülürse tüm işçilerin yalnızca **% 10-15'i** işçi sağlığı hizmetlerinden faydalanabilmektedir”

3.İş kazaları :SSK İstatistiklerine göre 2003 yılında:

- İş kazası sayısı :76.668
- İşçi sayısı 50 den az olan işyerlerinde kaza sayısı : 49,712
- En çok iş kazası : 1-3 işçinin çalıştığı işyerleri
- Bu kazalar sonucu ölüm sayısı : 810
- Bu kazalar sonucu sürekli iş göremezlik rapor sayısı : 1451
- En çok yaralanma bölgesi :El ve ayak
- İş günü kaybı :2.221.767 gün/yıl
- En çok iş kazası saati :İşbaşından itibaren 1.saatte

1.paragrafta ek :

Türkiye’de iş kazalarına yönelik verileri elde edebildiğimiz tek kaynak SSK yıllık istatistikleridir. Ancak gerek işyeri sağlık birimlerinde çözümlenen iş kazalarının SSK’na yansımaması, gerekse olası teftiş çekinceleri nedeniyle işletmeler tarafından yansıtılmayan kazalar,**kayıtlı işçilerin SSK dışı resmi ya da özel sağlık kuruluşlarında bildirimsiz müdahalelerinin yapılması**,dikkate alındığında, iş kazalarına ait “reel” tabloyu bilebilmek olanaklı değil.

İş kazalarının yaklaşık üçte ikisinin işçi sayısının elliden az işyerlerinde olduğu,üçte birinin 1-3 işçi çalışan işyerlerinde olduğu göz önüne alınırsa TTB’nin niçin yıllardır buz dağının görünmeyen bu kısmı için çırpındığı görülecektir.

Ülkemizde kayıt dışı çalışanların 5-6 milyon işçi olarak tahmin edilmektedir.Matematiksel olarak kayıtlı 5,5 milyon işçi verilerinin kabaca iki misli iş kazası beklense de bu grupta olan iş kazaların sayısının, daha kötü çalışma şartları sebebiyle çok daha fazla olması şaşırtıcı olmayacaktır.

Aşağıda ki tabloda ise Dünya Çalışma Örgütü 2003 İş Güvenliği İndeksi’nden hazırlanmış Avrupa Birliğine Üye ve Aday Ülkelerle Türkiye’nin İş Güvenliği İndeksi Karşılaştırmaları bulunmaktadır. ILO Sosyo-ekonomik Güvenlik Programı çerçevesinde 2003 yılında yapılan bu çalışmada dünya üzerindeki endüstrileşme yönünden iyi ve zayıf ülkeler İş güvenliği bakımından değerlendirilmiştir. Bu çalışmanın bir kısmı alınarak (AB süreci ile mevzuatını uyarlamaya çalışan) ülkemizin durumu üye ülkeler ve ikisi dışında aday ülkelerle karşılaştırılmıştır. Çalışmada nitelikli bir değerlendirme yapabilmek için İş güvenliği ile ilgili değişkenler 3 temel kriter altında incelenmiştir. Gerek İLO konvansiyonları gerekse ülkelerin ulusal mevzuatları değerlendirmeye alınmıştır. Ülkemiz genel anlamda İş güvenliği indeksi bakımından ele alındığında 80. sırada yer almaktadır.Bu arada sonuç değişkenleri arasında çok önemli öne çıkan iki tanesi **Ölümcül iş kazaları ve bildirilmeyen iş kazalarıdır**. Bu iki değişken bakımından birlikte değerlendirildiğinde sıralamada 90.sıraya düşmektedir. AB ülkelerine bakıldığında üye 15 ülkenin İş Güvenliği İndeksi'ndeki yerinin en iyi 21 ülke olduğunu görebiliriz. Yine

incelenen aday ülkeler en iyi 48 arasında yer almıştır. Sonuç kısmında söylenecek söz ülkemizde genel anlamda iş güvenliğini geliştirebilmek için "yapılması gereken pek çok şey olduğunun" bu araştırma tarafından da bir kez daha çizilmiş olmasıdır.

4. AVRUPA BİRLİĞİNE ÜYE-ADAY ÜLKELER VE TÜRKİYE'NİN İŞ GÜVENLİĞİ İNDEKSİ KARŞILAŞTIRMALARI *

Ülkeler	Sıralama yeri ¹	Ölümcül iş kazaları ²	Bildirilmeyen kaza düzeyi ³	Girdi puanları	Süreç puanları	Çıktı puanları	İş Güvenliği İndeksi	Öncü Ülkeler	Pragmatist Ülkeler	Tatminkar Ülkeler	Yapılacak şeylerin çok olduğu ülkeler
Lüksemburg	1	5,4	1	0,944	1,002	0,915	0,944	X			
İsveç	3	1,3	1	0,888	0,888	0,988	0,938	X			
Finlandiya	4	2,0	1	0,888	0,834	1,001	0,931	X			
Danimarka	5	1,8	1	0,777	0,862	0,984	0,902	X			
Hollanda	6	1,3	1	0,833	0,769	0,983	0,892	X			
Avusturya	7	3,1	1	0,722	0,766	1,005	0,874		X		
Almanya	8	3,2	1	0,833	0,772	0,930	0,866	X			
Belçika	10	1,7	2	0,777	0,888	0,878	0,856	X			
Fransa	11	3,1	2	0,777	0,883	0,864	0,847	X			
İspanya	14	6,4	2	0,916	0,791	0,792	0,823	X			
İtalya	16	5,7	2	0,805	0,813	0,787	0,798	X			
Portekiz	17	5,9	2	0,999	0,674	0,756	0,796	X			
İrlanda	19	4,0	2	0,833	0,533	0,810	0,747		X		
Yunanistan	20	3,1	2	0,833	0,640	0,718	0,727		X		
İngiltere	21	1,0	2	0,667	0,482	0,877	0,726		X		
Çek Cumhuriyeti	23	5,8	3	0,999	0,434	0,679	0,698		X		
Slovenya	24	4,7	4	0,944	0,705	0,560	0,692	X			
Polonya	25	5,7	3	0,722	0,690	0,665	0,686		X		
Macaristan	26	11,4	3	0,944	0,553	0,582	0,665		X		
Letonya	27	6,0	4	0,833	0,599	0,614	0,665		X		
Slovakya	28	8,4	4	0,888	0,600	0,576	0,660		X		
Litvanya	31	7,4	4	0,805	0,599	0,564	0,633		X		
Romanya	41	7,0	4	0,722	0,614	0,512	0,590				X
Bulgaristan	43	9,3	4	0,722	0,554	0,506	0,572				X
Estonya	48	11,6	4	0,444	0,690	0,543	0,555		X		
Türkiye	80	28,0	4	0,500	0,565	0,200	0,366				X

Öncü ülkeler

: Hem sonuç hem de girdi ve süreç göstergeleri iyi olan ülkeler.

Pragmatist ülkeler : Sonuç göstergeleri iyi ancak girdi ya da süreç göstergeleri zayıf olan ülkeler.

Tatminkar ülkeler : Sonuç göstergeleri zayıf ancak girdi ya da süreç göstergeleri iyi olan ülkeler.

Yapılacak şeylerin çok olduğu ülkeler : Hem sonuç hem de girdi ve süreç göstergeleri zayıf "çalışanların sağlığını koruma yönünden uygulamada en kötü olan ülkeler"

- 1- Sıralama en iyi durumdan en kötüye doğru yapılmıştır.
- 2- Ölümcül iş kazaları ILO tahminleridir.
- 3- Bildirilmeyen kaza düzeyleri sıralaması (1) en düşük düzey, (5) en yüksek düzey olarak verilmiştir

4. Meslek hastalıkları :

Türkiye'de 2003 yılı içinde 440 meslek hastalığı tanısı konulmuştur. Bu sayı yıllık ortalama çalışan sayısına göre hesaplandığında 2003 insidansı için **binde 0.1** olarak ortaya çıkar. Oysa bu sayının normal koşullarda binde 4 - 12 arasında olması beklenir. Aradaki bu fark ülkemizde meslek hastalığı olmadığının değil, meslek hastalıklarına yaklaşımda bir sorun olduğunu gösterir.

2003 yılında ki 440 vaka da :

*Meslek hastalığına bağlı ölüm sayısı 1 kişidir.

* 301 vaka, Maden ve İnşaat sektöründendir.

*İş günü kaybı, 9883 gündür.

*120 vaka, 65 yaş ve üzerindedir.

* Silikozis → 287 kişi

*Kurşun zeh. → 82 kişi

*Gürültüye bağlı işitme kaybı → 2 kişi

*Bissinozis → 0

*Meslek hastalıklarının % 15'i işçi sayısı ellinin altında olan küçük işletmelerdendir.

Görüleceği gibi ülkemizde meslek hastalıklarının ön tanısı, sevk, tanısı işlemlerinde bir zafiyet olduğu açıktır. Uluslararası kriterlere göre beklenen Meslek hastalığı oranı binde 4-12 kabul edilir. En düşük oranı (% 04) kabul etsek dahi yılda 440 yerine **22.000** meslek hastalığı tesbit edilmesi gerekmektedir. Kayıtsız ve daha kötü şartlarda çalışan 5-6 milyon işçi de göz önüne alınırsa bu sayı çok daha fazla olacaktır.

Ülkemizde İş Kazaları ve Meslek Hastalıklarının durumu bu iken ülkemizi yönetenlerin aldığı tedbirler aşağıda ki gibi **ironi** yaparçasına sıralanabilir :

- 1.İşyeri Hekimlerinin çalışma sürelerini azaltması,
- 2.Var olan birkaç Meslek Hastalıkları hastanesini kapatması veya imkanlarını daraltması,
- 3.İSGÜM'ün yılların ihmaliyle pasifize edilmesi,
- 4.İşçi sayısı ellinin altında olan işyerlerinde çalışan milyonların İSİG hizmetlerinden itinayla uzak tutarak onları "İşine" değil "Evine" yakın Aile Hekimliği sistemine terketmesi,
- 5.1475 sayılı iş yasası ve bağlı İSİG yönetmeliklerinde İşveren sorumluluklarını madde madde sıralarken;bu görevlerin yapılmadığı takdirde "Cezasını"tarif etmediği için İşveren'in "Vicdanına" bırakılan çalışma düzeni sağlaması
- 6.Kayıt dışı çalışmaya seyirci kalması